

Józef Tokarczyk (1904-1961)

Notka biograficzna

Józef Tokarczyk urodził się 17 grudnia 1904 roku w Nowym Sączu z ojca Jędrzeja i matki Krystyny Skrabskiej. Posiadał troje rodzeństwa, dzieciństwo spędził w domu rodzinnym w Nowym Sączu. Ojciec Józefa, naczelnik Straży Pożarnej w Nowym Sączu, umiera w 1908 roku po powodzi, w której brał udział ratując ludzi zaskoczonych powodzią. Matka akuszerka zostaje z czwórką dzieci. Z dniem 1 września 1911 roku rozpoczyna naukę w szkole ludowej w Nowym Sączu, następne 3 lata uczy się w szkole wydziałowej. W 1919 roku podejmuje naukę w Państwowym Męskim Seminarium Nauczycielskim w Starym Sączu. W 1925 roku składa egzamin dojrzałości i uzyskuje uprawnienia do pełnienia obowiązków nauczyciela. Otrzymuje stypendium i z tego powodu był zobowiązany do 6-letniej służby w publicznych szkołach powszechnych. Pierwszą posadę obejmuje w 1925 roku w Powszechnej Szkole Katolickiej z polskim językiem wykładowczym w powiecie kościańskim w miejscowości Zgliniec.

Po odbyciu rocznej służby wojskowej w 1927 roku ponownie zostaje zatrudniony jako nauczyciel w miejscowości Granówko, następnie w 1928 roku zostaje przeniesiony na stanowisko nauczyciela do szkoły siedmioklasowej III-go stopnia w Kościanie, w której uczył do wybuchu drugiej wojny światowej.

W maju 1931 roku po złożeniu egzaminu zostaje uznany stałym nauczycielem publicznych szkół powszechnych. Doskonalili swe umiejętności uczestnicząc w kursach, między innymi z zakresu rysunku i zajęć praktycznych modelarstwa lotniczego.

Lata 1928-1939 były okresem szczególnej aktywności zawodowej i społecznej. W 1938 roku otrzymuje mianowanie na członka komisji egzaminów nadzwyczajnych w charakterze egzaminatora. Wyróżniał się wysoką sprawnością fizyczną, uczestniczył w siedmiotygodniowym kursie przysposobienia wojskowego. Przeszedł następujące działy wyszkolenia: wychowanie fizyczne, szkoła grenadierów, szkoła strzelca, szermierka na bagnety, służba polowa wewnętrzna i organizacja armii.

Aktywność Józefa Tokarczyka w okresie międzywojennym została uznana i wysoko uhonorowana o czym świadczą: Honorowa Odznaka Komendanta P.W., Srebrny Krzyż Zasługi nadany przez Prezydium Rady Ministrów w dniu 20 września 1938 roku. Wybuch drugiej wojny światowej w 1939 roku przerywa jego działalność zawodową i społeczną. Już dnia 25 sierpnia 1939 roku zostaje powołany do Kościańskiego Batalionu Obrony Narodowej. Walczy pod Śremem, Kołem, Koninem, Piątkiem, Sochaczewem, Łowem, Żychlinem i Kutnem. 18 września 1939 roku w bitwie pod Sochaczewem dostaje się do niemieckiej niewoli.

Przebywa najpierw w górach Harzu w Osterode, następnie w Oflagu IIC w Woldenbergu. W swoich wspomnieniach jeńca wojennego stwierdza, że „w latach 1939-1941 los jeńców był

w rękach hitlerowców, którzy byli panami życia i śmierci każdego z nas". Łamanie praw jenieckich w obozach spowodowało ingerencję Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w Genewie. Nastąpiły lustracje obozów. Dzięki pomocy organizacji Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, które przekazywała między innymi pomoc materialną i rzeczową, jeńcy mogli organizować życie kulturalno-oświatowe i sportowe, kursy naukowe, artystyczne studia na poziomie uniwersyteckim.

Józef Tokarczyk jako jeńiec wojenny prowadzi wśród oficerów obozową bibliotekę, był tam kierownikiem grupy dekoratorów i klubów sportowych. Prowadził warsztat szewski i rymarski.

Dnia 25 stycznia 1945 roku Niemcy ewakuowali obóz oficerski w Woldenbergu. Pod presją eskorty niemieckiej przez 38 dni w męczącym i uciążliwym marszu, w śniegu i mrozie, bez wyżywienia polscy oficerowie podążali na zachód. Grupa została odbita w strefie frontowej przez wojska alianckie. Z obozu aliantów umożliwiono im powrót do kraju. Na ziemi ojczystej znalazł się w czerwcu 1945 roku. Po odbyciu kilkutygodniowej kuracji zdrowotnej, starosta kościański powierzył mu, w sierpniu 1945 r. funkcję tymczasowego burmistrza w Śmiglu.

W dniu 18 września 1945 roku, mając 41 lat zawiera związek małżeński z Zofią Jurga z Kościana. Z ich małżeństwa rodzi się w 1946 roku syn Andrzej oraz w 1951 roku córka Krystyna. Stanowisko burmistrza miasta Śmigła piastował przez 4 lata. Został zwolniony na własną prośbę z uwagi na podjęcie pracy w szkolnictwie zawodowym w Kościanie. Mimo starań nie otrzymał mianowania w tym zawodzie. Był nauczycielem kontraktowym, będąc jednocześnie w latach 1950-1952 dyrektorem szkoły. Po odwołaniu go z zajmowanego stanowiska pełni kolejno funkcje: dyrektora Wojewódzkiej Zbiornicy Przemysłowych Surowców Wtórnych (1952-1954), następnie dyrektora Kościańskiej Fabryki Mebli (1954-1959). Uważając, że stała mu się krzywda odwołał się w 1957 roku do komisji rehabilitacyjnej dla nauczycieli przy Wojewódzkiej Radzie Narodowej – Wydział Oświaty w Poznaniu. Komisja orzekła, że Józef Tokarczyk „został zwolniony ze stanowiska dyrektora na podstawie decyzji czynników politycznych i administracyjnych i postanowiła zrehabilitować go i przywrócić prawo powrotu do szkolnictwa zawodowego.

Z dniem 1 września 1959 roku powraca na stanowisko nauczyciela szkoły zawodowej w Kościanie, gdzie pracuje zaledwie dwa lata. Umiera w kościańskim szpitalu w 57-ym roku życia 22 września 1961 roku. Spoczywa na cmentarzu parafialnym w Kościanie.

*Opracowała Stanisława Krystyna Wyrzykowska,
córka Józefa Tokarczyka
na podstawie przekazów rodzinnych i dostępnej literatury, w tym "Gazeta Kościańska" 1992,
Józef Tokarczyk wspomnienia jeńca wojennego PCK w Powiecie Kościańskim 1919-1959*